

Studenten met een jeugdzorgachtergrond: een kwalitatief onderzoek naar de vormen van begeleiding en ondersteuning tijdens de transitie naar het hoger onderwijs

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit Gedrags- en Maatschappij Wetenschappen

Pedagogische wetenschappen: Orthopedagogiek

Sanne Hobbelink (S4916069)

7 juni 2024

Bachelorwerkstuk PABA6002

Scriptiebegeleider: L. Wieldraaijer-Vincent

Tweede beoordelaar: dr. K.J. Wardenaar

Woordenaantal: 7979

Inhoudsopgave

Abstract	2
Inleiding.....	3
Theoretisch kader	5
Definitie jeugdzorgachtergrond	6
Methode.....	8
Onderzoeksdesign	8
Zoekprocedure.....	8
Selectiecriteria	9
Dataselectie.....	10
Data-analyse.....	10
Resultaten.....	12
Problemen en uitdagingen.....	12
Begeleidings- en ondersteuningsprogramma's.....	13
Mentorprogramma's en coaching.....	14
Aanpassingsprogramma's en voorbereidingscursussen	15
Financiële ondersteuning en huisvesting	16
Psychosociale ondersteuning en welzijnsdiensten.....	17
Toegang tot bronnen en informatie	18
Conclusie	19
Discussie	21
Limitatie van het onderzoek	23
Aanbevelingen voor onderzoek en praktijk.....	24
Literatuurlijst	25

Abstract

The transition to higher education can present unique challenges and problems for students with a background in child welfare. This scoping review focuses on analyzing these issues and identifying effective support strategies for these students. The research utilized thematic analysis and synthesis of ten articles. The results clearly indicate the crucial importance of providing tailored support, which encompasses various forms of guidance and support strategies. These forms are divided into five categories: mentoring programs, preparatory programs, financial support, psychosocial support, and access to information. Universities should adopt a holistic approach that includes academic, financial, and psychosocial support. This research highlights the importance of considering the unique life trajectories of students and their corresponding individual needs and goals. This study identifies the effective factors of guidance and support strategies that universities can offer to students with a background in child welfare to facilitate the transition to higher education. Further studies are recommended to evaluate the long-term effects of these forms of support.

Inleiding

Het hebben van een diploma of het volgen van een opleiding draagt vaak bij aan succes in veel aspecten van het leven (Mannay et al., 2017). In de huidige samenleving wordt het behalen van een diploma sterk geassocieerd met een beter emotionele welzijn, hogere werktevredenheid, en grotere financiële zekerheid (Jackson & Cameron, 2012). Echter, jongeren met een jeugdzorgachtergrond ervaren significante barrières bij het behalen van een diploma in het hoger onderwijs (Salazar, 2013). Hierbij kan gedacht worden aan problemen met betrekking tot mentale gezondheid, financiële instabiliteit en een gebrek aan (familiaire) support (Miller et al., 2019). Deze groep jongeren is betrokken geweest bij het jeugdzorgsysteem en heeft te maken gehad met jeugdzorginstellingen, -programma's of -diensten vanwege verschillende redenen en problematieken (Miranda & Rodriguez, 2023). Voorbeelden volgens het onderzoek van Dumais et al. (2018) zijn verwaarlozing, misbruik en huiselijk geweld. Vanwege deze uitdagingen vormen jongeren met een jeugdzorgachtergrond een groep die vaak ondervertegenwoordigd is in het hoger onderwijs (Miller et al., 2019).

Uit Amerikaans onderzoek van Pecora (2012) is namelijk gebleken dat slechts 39% van deze jongeren zich aanmelden voor een vervolgopleiding. Volgens gegevens van het National Center for Education Statistics liggen de inschrijvingspercentages voor jongeren zonder een jeugdzorgachtergrond een stuk hoger, en variëren ze van 69% tot hoger (Ellis et al., 2020). De groep die voor zijn of haar 25^e levensjaar ook een diploma behaalt, is slechts 10%. Uit deze gegevens lijkt een groot deel van de jongeren met ervaringen in de jeugdzorg de stap naar het hoger onderwijs niet te maken. Hoger onderwijs is voor hen namelijk vaak moeilijker toegankelijk door een tekort aan benodigde diploma's, financiële middelen of (mentale) ondersteuning (Salazar, 2013). Morton (2016) voegt hieraan toe dat ze een groter risico op een onderwijsachterstand hebben en minder goed voorbereid zijn op een zelfstandig leven bij het verlaten van de jeugdzorg. De jongeren die zich wel aanmelden voor een opleiding aan het hoger onderwijs, beginnen vaak met een gebrek aan (familiaire)ondersteuning (Morton, 2016). Dit gebrek aan ondersteuning ontstaat vaak door het ontbreken van een (sociaal) netwerk door uithuisplaatsingen en meerdere pleeggezinplaatsingen (Geiger et al., 2017). Ook het onderzoek van Samarah et al. (2023) toont aan dat deze jongeren belemmeringen en uitdagingen kunnen ervaren tijdens de overgang naar het hoger onderwijs. De overgang naar het universitaire leven gaat namelijk vaak gepaard met trauma's en angsten (Lietz & Cheung, 2022). De verwijdering uit hun

familie van herkomst, meerdere plaatsingen en het achterlaten van mensen tijdens deze transitie zijn voorbeelden die in hetzelfde onderzoek beschreven staan.

Jongeren met een jeugdzorgachtergrond hebben daarnaast vaak veel meegemaakt voordat ze de middelbare school verlaten. Zo hebben ze vaak op verschillende plekken gewoond, wat ervoor zorgde dat er (regelmatig) gewisseld werd van scholen (State Council of Higher Education of Virginia, 2022). Uit hetzelfde onderzoek werd duidelijk dat dit resulteerde in het achterblijven op schoolwerk en een slechte voorbereiding op het universitaire leven; ze krijgen bijvoorbeeld weinig informatie over het inschrijven voor studies en universiteiten en missen vaak belangrijke deadlines. Daarom is het van groot belang deze studenten begeleiding te bieden tijdens de overgang naar het hoger onderwijs, uit onderzoek is namelijk gebleken dat deze studenten hier erg baat bij hebben (Miller et al., 2019). Hetzelfde onderzoek stelt dat deze studenten van mening zijn dat universiteiten hier een belangrijke rol in kunnen vervullen. Onder deze begeleiding valt de (professionele) hulp die de universiteiten aan individuen kunnen bieden om hen te helpen bij specifieke problemen en uitdagingen, tijdens de transitie naar het hoger onderwijs (Miller et al., 2019). Voorbeelden genoemd in hetzelfde onderzoek zijn: mentorschap, financiële assistentie, voorlichting en emotionele ondersteuning.

Afgelopen decennia is het aantal onderzoeken naar begeleiding en ondersteuning voor jeugdzorgervaren studenten gestegen (Lietz & Cheung, 2022). Er zijn steeds meer succesvolle hulpstrategieën en programma's bekend die in de praktijk hebben gewerkt voor studenten met een jeugdzorgachtergrond, bij deze programma's ontbreekt vaak echter wetenschappelijke bewijskracht (Collins et al., 2023). Deze programma's richten zich bijvoorbeeld op mentorschap en coaching, counselingdiensten en het verstrekken van financiële hulpmiddelen (Medlin & Jaeger, 2021). Uit onderzoek van Lietz & Cheung (2022) werd duidelijk dat er dus meer onderzoek is naar de doelgroep, maar er zijn nog steeds te weinig onderzoeken gedaan naar de begeleidings- en ondersteuningsmogelijkheden voor deze studenten die vanuit het hoger onderwijs geboden kunnen worden.

Dit onderzoek richt zich op het identificeren van werkzame factoren van begeleidings- en ondersteuningstrategieën die universiteiten kunnen bieden aan studenten met een jeugdzorgachtergrond, om hun overgang naar het hoger onderwijs te vergemakkelijken. Het doel is om een overzicht te creëren van de uitdagingen waarmee deze studenten worden geconfronteerd tijdens hun transitie naar het hoger onderwijs en om te onderzoeken welke ondersteuningsmechanismen universiteiten kunnen inzetten. Er zal een scoping review

worden uitgevoerd om bestaande onderzoeken en interventies in kaart te brengen die gericht zijn op de ondersteuning van deze studenten. Dit omvat het analyseren en samenvatten van academische artikelen en rapporten over begeleidingsprogramma's en ondersteuningsdiensten, met een focus op hun opzet, uitvoering, en eventuele beoordelingen van hun effectiviteit. De scoping review richt zich op onderzoeken die zijn uitgevoerd in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. In deze landen zijn er al uitgebreide, innovatieve en effectieve ondersteuningsprogramma's ontwikkeld voor studenten met een achtergrond in de jeugdzorg (Cazares-Minero et al., 2022). Ze hebben daarnaast ook veel onderzoeken gedaan naar specifieke behoeften en uitdagingen van deze studenten. Veel van deze uitdagingen zijn universeel, de resultaten kunnen daarom ook relevant en toepasbaar zijn voor de situatie in Nederland.

Met dit onderzoek kan worden nagegaan in hoeverre het inzetten van structuren werkt voor studenten met een jeugdzorgachtergrond. Dit wordt beoordeeld aan de hand van de resultaten van artikelen die worden meegenomen in dit onderzoek. De bijbehorende onderzoeksvraag luidt als volgt: “Welke vormen van begeleiding en ondersteuning kunnen universiteiten bieden aan studenten met ervaring in de jeugdzorg, om hun overgang naar het hoger onderwijs te vergemakkelijken?”

Om bovenstaande onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, worden de volgende deelvragen opgesteld:

1. Welke belemmeringen en uitdagingen ervaren studenten met een jeugdzorgachtergrond tijdens de transitie naar het hoger onderwijs?
2. Welke specifieke begeleidings- en ondersteuningsprogramma's zijn beschikbaar voor universiteiten om in te kunnen zetten voor jeugdzorgervaren studenten om hun overgang naar het hoger onderwijs te ondersteunen?

Theoretisch kader

Om een basis te kunnen creëren voor het begrijpen, analyseren en interpreteren van de resultaten wordt er een conceptueel raamwerk beschreven. Met dit raamwerk wordt het onderzoek in een bredere context geplaatst door relevante theorieën te bespreken die betrekking hebben op de onderwerpen van dit onderzoek: de problemen en uitdagingen die studenten met een jeugdzorgachtergrond ervaren tijdens de transitie naar het hoger onderwijs en de begeleiding en ondersteuningsmogelijkheden om dit aan te pakken.

Definitie jeugdzorgachtergrond

Jongeren met een jeugdzorgachtergrond hebben op enig moment in hun leven te maken gehad met het jeugdzorgsysteem, waarbij een breed scala aan diensten wordt aangeboden (Ellis & Johnston, 2022). Hieronder vallen pleegzorg, residentiële zorg, jeugdbescherming en ambulante hulpverlening. Deze diensten worden geboden door publieke en private organisaties, professionals en vrijwilligers (Jones & Varga, 2021). De jongeren die betrokken zijn geweest bij dit jeugdzorgsysteem, hebben te maken gehad met o.a. verwaarlozing, mishandeling en huiselijk geweld waardoor ze (tijdelijk) uit huis zijn geplaatst. (Miranda & Rodriguez, 2023).

De problemen en uitdagingen die deze jongeren met een jeugdzorgachtergrond tijdens de transitie naar het hoger onderwijs ervaren kunnen bekeken worden vanuit de ‘capabilities approach’, ontwikkeld door Amartya Sen (Harrison et al., 2023). Deze benadering richt zich op het welzijn van individuen aan de hand van hun capaciteiten (capabilities). Uit onderzoek van Harrison en collega’s (2023) wordt duidelijk dat dit raamwerk de nadruk legt op de vrijheid van individuen en de mogelijkheden die zij hebben om hun leven te leiden zoals zij dat als waardevol beschouwen. In hetzelfde onderzoek werd een lijst van zeven capaciteiten beschreven, gekoppeld aan een onderzoek die is uitgevoerd door Walker & Unterhalter (2007). In dit onderzoek is aan studenten met een jeugdzorgachtergrond gevraagd wat hun verwachtingen over en ervaringen zijn met de transitie naar het hoger onderwijs. Met als doel universele capaciteiten vast te stellen die voor veel van deze studenten zouden kunnen leiden tot welzijn en bloei. Vanuit deze capaciteitenbenadering wordt er dus gekeken naar wat mogelijk is en wat zou kunnen werken voor deze studenten tijdens de transitie naar het hoger onderwijs. Volgens Harrison en collega’s (2023) biedt de theorie een kader met overwegingen van beleid en praktijk. Uit dit onderzoek wordt duidelijk dat de benadering erkent dat de individuele keuzevrijheid het belangrijkste is en dat er gefocust moet worden op het uitbreiden van de mogelijkheden en vrijheden van de studenten om hun levensdoelen te kunnen bereiken. Met betrekking tot dit onderzoek kan het hoger onderwijs hierin haar rol vervullen door deze studenten begeleiding en ondersteuning te bieden, om de mogelijkheden van deze doelgroep te vergroten. Voor universiteiten is het van belang deze theorie in acht te nemen en te betrekken bij de ondersteuningsmogelijkheden die zij bieden. Voor universiteiten is het namelijk nuttig te weten wat de universele capaciteiten zijn van de studenten met een jeugdzorgachtergrond, zo weten ze waar ze zich op moeten richten. Hierbij is het belangrijk om te onthouden dat deze theorie zich vooral richt op individuele ontwikkeling, het

ontwikkelen van studenten hun capaciteiten en het vergroten van hun keuzemogelijkheden (Walker & Unterhalter, 2007). Veel ondersteuningsprogramma's richten zich namelijk vaak enkel op de financiële en academische behoeften van studenten, terwijl uit het onderzoek van Walker & Unterhalter (2007) dus blijkt dat het ook belangrijk is verder te kijken dan materiële welvaart of middelen.

Het ecologisch systeemmodel van Bronfenbrenner benadrukt de invloed van verschillende ecologische systemen en omgevingen en de relaties onderling op de ontwikkeling van een individu (Akbayrak & Douglas, 2021). Hetzelfde onderzoek stelt dat dit systeemmodel onderverdeeld is in verschillende systemen: het microsysteem, mesosysteem, exosysteem, macrosysteem en chronosysteem. Deze systemen kunnen vertaald worden naar de omgeving en ecologische systemen rondom studenten met een jeugdzorgachtergrond. Zo is er sprake van het individu zelf, maar ook van het gezin, de school, de jeugdzorginstelling, de gemeenschap waarin zij zich bevinden en de bredere samenleving (Akbayrak & Douglas, 2021). Deze omgevingsfactoren zijn voor studenten met ervaringen in de jeugdzorg erg complex, dit kan zorgen voor uitdagingen tijdens de transitie naar het hoger onderwijs (Zaatar & Maalof, 2022). Uit dit onderzoek blijkt dat het voor het hoger onderwijs van belang is dat de uitdagingen van deze studenten begrepen worden, om ondersteuning te kunnen bieden die rekening houdt met de verschillende niveaus van invloed en de unieke behoeften van de studenten. Dit zou kunnen in de vorm van individuele counseling, peer-supportgroepen, verbeteren van communicatie tussen instanties en betrokkenen en financiële steun (Okpych et al., 2020).

In relatie tot dit onderzoek kunnen de benaderingen gecombineerd worden om een aanbeveling te doen voor een passende interventie voor een student met een jeugdzorgachtergrond. Zo is het nuttig te identificeren welke 'capabilities' de studenten nodig hebben voor het bereiken van hun doelen tijdens de transitie naar het hoger onderwijs. Vervolgens worden deze capabilities binnen de verschillende lagen van het ecologisch systeemmodel geplaatst om te begrijpen welke factoren invloed kunnen uitoefenen op deze mogelijkheden van de individuen. Zo kunnen interacties binnen het microsysteem, steun van (pleeg)ouders en het schoolbeleid (mesosysteem) de mogelijkheden beïnvloeden. Door deze benaderingen te combineren kan een omvattend raamwerk ontwikkeld worden dat zowel de individuele keuzemogelijkheden als de invloed van de context meeneemt en begrijpt.

Methode

Onderzoeksdesign

In dit onderzoek is er gebruik gemaakt van een scoping review met een thematische analyse van de gevonden literatuur. Hierbij wordt de omvang van beschikbare literatuur omtrent het onderwerp in kaart gebracht en wordt er antwoord gegeven op de onderzoeksvraag. Er worden meerdere wetenschappelijke bronnen gebruikt die betrekking hebben op het onderwerp (Meijers & Bolt, 2021). Voor deze scoping review wordt gebruikt gemaakt van een kwalitatief onderzoeksdesign. Het kwalitatieve onderzoeksdesign maakt het mogelijk om een diepgaand beeld te krijgen van de specifieke uitdagingen waar de studenten tijdens de transitie naar het hoger onderwijs mee kampen. Ook is het via deze methode gemakkelijker inzicht te krijgen in de ervaringen, percepties en behoeften van studenten en andere betrokkenen bij het hoger onderwijs. Deze methodologie maakt het mogelijk om op basis van gevonden literatuur inzicht te verwerven in begeleidingsmethoden voor jongeren met een jeugdzorgachtergrond tijdens de transitie naar het hoger onderwijs. Hierbij kan gedacht worden aan mentorschap, studieadviseurs en voorlichting (Miller et al., 2019).

Zoekprocedure

Voor het vinden van bruikbare literatuur zijn de volgende drie databases geraadpleegd in de periode van april 2024: Education Resource Information Clearinghouse (ERIC), Social Index (SocIndex) en Psychological Information Database (PsycINFO). ERIC is onderwijsgericht en daarmee een nuttige database om ondersteuningsstructuren in het onderwijs te onderzoeken. PsycINFO is gebruikt voor het psychologische aspect van dit onderzoek. Dit is van belang omdat jongeren met een jeugdzorgachtergrond te maken kunnen hebben met trauma's en negatieve ervaringen, wat de overgang naar het hoger onderwijs kan beïnvloeden (Lietz & Cheung, 2022). Tenslotte omvat SocIndex het vakgebied van de sociologie. Voor het vinden van de geschikte literatuur om de onderzoeksvraag te beantwoorden, zijn er een aantal zoektermen opgesteld. Er is gewerkt met een gestandaardiseerde zoekslag om de literatuur goed met elkaar te kunnen vergelijken. Deze zoekslag omvat de volgende termen: 'Care experienced' OR 'youth care background' OR 'foster care' OR 'residential youth care' AND 'transition to university' OR 'college' OR 'higher education' AND 'student experiences' OR 'student perception' OR 'student perspectives' AND 'youth' OR 'adolescen*' OR 'student'. Bij de onderzoeksvraag horen een aantal zoektermen en kernwoorden die zijn opgesteld, deze worden in tabel 1 weergegeven. Voor deze zoektermen is gekozen omdat deze termen de kernwoorden het beste omschrijven.

Deze zoektermen zijn bijvoorbeeld letterlijke vertalingen van de kernwoorden of omvatten goed het kernwoord. Met deze hoeveelheid zoektermen zijn voldoende artikelen gevonden voor dit onderzoek.

Tabel 1

Kernwoorden en zoektermen

Kernwoorden	Zoektermen
Jongeren met een jeugdzorgachtergrond	“Care experienced OR youth care background OR foster care OR residential youth care”
Transitie naar het hoger onderwijs	“Transition to university OR college OR higher education”
Ervaringen	“Student experiences OR student perception OR student perspectives”
Student/jongere	“youth OR adolescen* OR student”

Naast de gebruikte zoekstring, is er ook gebruik gemaakt van de literatuurlijst van passende bronnen, deze lijst is bekeken op mogelijk relevante studies voor het onderzoek, dit wordt ook wel de sneeuwbal methode genoemd. Deze vorm van onderzoek beïnvloedt de breedte van de scoping review. Met als resultaat een relevante toevoeging van artikelen om tot een goede beantwoording van de onderzoeksvraag te komen.

Selectiecriteria

Voor het includeren van relevante literatuur voor dit onderzoek, zijn specifieke selectiecriteria vastgesteld die dienen als een richtlijn voor het selecteren van geschikte bronnen. Dit onderzoek richt zich op de doelgroep ‘jongeren met een jeugdzorgachtergrond’, met een leeftijd van 18 tot 25 jaar. Deze leeftijdscategorie is gehanteerd omdat jongeren in deze leeftijdsgroep zich typisch in een overgangperiode van adolescentie naar volwassenheid bevinden en hierbij keuzes moeten maken onder andere over een opleiding al dan niet aan het hoger onderwijs. Daarnaast eindigt in veel landen de jeugdzorgondersteuning wanneer jongeren de leeftijd van 18 tot 21 jaar bereiken, de vertrouwde begeleiding valt weg en de student wordt weer op zichzelf aangewezen. Zij kunnen dan mogelijke uitdagingen ervaren tijdens de overgang naar het hoger onderwijs. De volgende inclusiecriteria worden gehanteerd: (1) De gevonden moeten gepubliceerd zijn tussen 2010 en 2024. Hierdoor worden

de meest recente ontwikkelingen en bevindingen meegenomen. (2) De doelgroep betreft jongeren tussen de 18 en 25 jaar die een transitie doormaken naar het hoger onderwijs (dit omvat zowel universiteiten als buitenlandse 'colleges'). (3) De studies mogen zowel kwalitatief als kwantitatief van aard zijn. (4) De gevonden literatuur moet peer-reviewed zijn. (5) De studies dienen zich te focussen op de problemen en uitdagingen die studenten met een jeugdzorgachtergrond ervaren tijdens de transitie naar het hoger onderwijs.

Dataselectie

De databases ERIC, PsychINFO en SocINDEX zijn gebruikt voor het vinden van geschikte literatuur. Met behulp van de beschreven zoekslag is gezocht naar relevante studies. Met deze zoekslag zijn 449 artikelen gevonden, verdeeld over deze drie databases.

Vervolgens zijn de inclusiecriteria toegepast. Met als eerst de toepassing van het publicatiejaar en peer-reviewed, er bleven 125 artikelen over. Daarna werden de artikelen beoordeeld op basis van de titelpagina's. Hieruit zijn 20 artikelen geselecteerd. Geëxcludeerde artikelen gingen niet over studenten met een jeugdzorgachtergrond, dus omvatte niet de juiste doelgroep. De overgebleven bronnen zijn vervolgens beoordeeld op de samenvattingen, waarna er 17 artikelen overbleven. Drie artikelen werden niet geïncludeerd omdat de onderzoeken niet overeenkwamen met de focus van dit onderzoek. De overgebleven artikelen werden grondig gelezen, waaruit beoordeeld werd of ze voldeden aan de inclusiecriteria en daarmee relevant genoeg waren voor deze scoping review. Na deze screening bleven er 9 artikelen over. Artikelen die zijn uitgesloten gingen vaak niet over de transitie naar het hoger onderwijs. Aan de hand van de sneeuwbal methode is er één artikel toegevoegd. Dit artikel is toegevoegd omdat het artikel voldeed aan de inclusiecriteria en een nieuw inzicht gaf met betrekking tot een ondersteuningsprogramma.

Data-analyse

Voor de analyse van de bevindingen van verschillende studies wordt er gebruikt gemaakt van een thematische analyse. Met deze methode is het mogelijk om de gevonden artikelen te identificeren, te analyseren en om relevante delen te coderen. Met behulp van een thematische synthese zijn de thema's afgeleid uit deze codes. Deze thema's worden weergegeven in tabel 2. In deze tabel worden de bevindingen uit de gevonden artikelen samengevat en overzichtelijk weergegeven. Deze thema's zijn afgeleid uit de gevonden data omdat deze thema's voor een holistische analyse zorgen en de vormen van begeleiding en ondersteuning die universiteiten kunnen bieden, goed omvatten. Deze thema's geven een breed scala aan ondersteuning weer die aan zowel de academische, psychosociale, financiële

en praktische behoeften van de studenten voldoen. Hierbij wordt er rekening gehouden met de verschillende lagen en invloeden van het ecologisch systeemmodel van Bronfenbrenner en wordt er met deze vormen van ondersteuning aan de universele behoeften en mogelijkheden van de studenten voldaan (capabilities approach). De geanalyseerde artikelen omvatten verschillende vormen van data (bijv. interviews en observaties), hierdoor konden de thema's op sterkte, betrouwbaarheid en consistentie gecontroleerd worden.

In totaal zijn er vijf verschillende thema's geïdentificeerd. Het eerste thema 'mentorprogramma's en coaching' (MC) gaat over het ondersteunen en aanmoedigen van studenten met behulp van mentoren en coaches waaraan zij gekoppeld worden. Het tweede thema omvat de 'aanpassingsprogramma's en voorbereidingscursussen' (AV) waarbij speciaal ontwikkelde programma's studenten helpen zich voor te bereiden op de academische en sociale eisen van het hoger onderwijs. Het volgende thema 'financiële ondersteuning en huisvesting' (FoH) beschrijft de mogelijkheden die universiteiten kunnen bieden in de vorm van financiële steun en hulpbronnen. Het vierde thema omvat de 'psychosociale ondersteuning en welzijnsdiensten' (PoW), waarbij studenten gemakkelijker toegang moeten krijgen tot mentale gezondheid services. Het laatste thema betreft de 'toegang tot bronnen en informatie' (Tbi) omdat het van belang is studenten goed te informeren over de mogelijkheden en ondersteuningsdiensten die er zijn.

Tabel 2

Overzicht literatuur

Literatuur	MC	AV	FoH	PoW	Tbi
Horn (z.d.)	+	+	+	+	-
Hail & Kearney (2023)	+	+	+	+	+
Bustillos et al. (2022)	+	-	+	+	-
Medlin & Jaeger (2021)	+	-	+	+	+
Ellis et al. (z.d.)	+	-	+	+	-
Geiger et al. (2017)	+	+	-	-	+

Miller et al. (2019)	+	+	+	-	-
Dumais et al. (z.d.)	+	-	+	+	-
Lane (2017)	+	+	+	+	-
Lenz-Rashid (2018)	+	-	+	+	-

Resultaten

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag, is eerst gekeken naar welke problemen en uitdagingen studenten met een achtergrond in de jeugdzorg ervaren tijdens hun transitie naar het hoger onderwijs. Vervolgens zijn de verschillende vormen van begeleidings- en ondersteuningsprogramma's geanalyseerd die beschikbaar zijn voor universiteiten en die zij ook kunnen inzetten. Deze vormen van ondersteuning en begeleiding zijn vanuit verschillende invalshoeken beschreven. Per invalshoek is ingegaan op de algemene factoren en eigenschappen van een programma of interventie.

Problemen en uitdagingen

Afgelopen jaren zijn er steeds meer onderzoeken bekend die zich richten op het begrijpen van de redenen waarom jongeren met een achtergrond in de jeugdzorg meer problemen ervaren tijdens de transitie naar het hoger onderwijs (Horn, 2021). Vanuit verschillende factoren kan hiernaar gekeken worden. Zo ervaren deze jongeren onder andere uitdagingen op het gebied van mentale gezondheid (1), financiële instabiliteit (2), een gebrek aan (familiaire) support (3) en een beperkte toegang tot support services/informatie (4). Deze belemmeringen en uitdagingen hebben invloed op de toegang, retentie en het doorzettingsvermogen op het hoger onderwijs (Horn, 2021).

Jongeren met een achtergrond in de jeugdzorg hebben vaak trauma's en nadelige ervaringen opgelopen tijdens hun kindertijd of tijd in de jeugdzorg (1) (Ellis et al., 2020). De studies van Ellis et al. (2020) en Medlin & Jaeger (2021) benadrukken beide de prevalentie van ernstige geestelijke gezondheidsproblemen bij deze jongeren, zoals PTSS en depressie. Deze problemen beïnvloeden hun academische prestaties en welzijn. Bustillos et al. (2022) voegen daaraan toe dat trauma's en een negatief zelfbeeld de cognitieve en emotionele

functies van de studenten beïnvloeden. De impact op de mentale gezondheid van deze studenten kan verklaard worden vanuit de gevoelens van angst of depressie die zij ervaren (Medlin & Jaeger, 2021). Hetzelfde onderzoek stelt dat zij het gevoel hebben ongewenst te zijn, dit kan de eigenwaarde van deze jongeren beïnvloeden. De traumatische ervaringen en het negatieve zelfbeeld hebben een significante invloed op de belemmeringen die zij ervaren tijdens de overgang naar het hoger onderwijs (Dumais et al., 2018).

Ook is er vaak sprake van financiële instabiliteit (2). Door beperkte financiële middelen ervaren deze studenten beperkingen tijdens de transitie naar het hoger onderwijs (Hail & Kearney, 2023). Dit uit zich bijvoorbeeld in het niet kunnen betalen van collegegeld, schoolboeken en huisvesting (Horn, 2021). Dit hangt samen met het feit dat studenten met een achtergrond in de jeugdzorg vaak een gebrek aan (familiaire) support ervaren (3). Zij hebben vaak geen sociaal netwerk om op terug te vallen en ook geen familie die hen financieel kan ondersteunen (Ellis et al., 2020). Hetzelfde onderzoek stelt dat zij minder contact hebben met leeftijdsgenoten en minder kans hebben gehad om stabiele vriendschappen op te bouwen. Deze jongeren hebben vaak te maken gehad met scheidingen, huiselijk geweld en misbruik wat heeft geleiden tot familiale instabiliteit (Ellis et al., 2020). Geiger et al. (2017) voegen hieraan toe dat dit vaak gepaard gaat met pleegzorgplaatsingen en/of plaatsingen in instellingen.

Tenslotte ervaren jongeren met een achtergrond in de jeugdzorg volgens de studies van Bustillos et al. (2017) en Horn (2021) vaak een beperkte toegang tot support services en informatie met betrekking tot de overgang naar het hoger onderwijs (4), deze zijn volgens Horn (2021) cruciaal voor hun academisch succes. Volgens hetzelfde onderzoek omvat dit academisch advies, mentoring, counseling en andere middelen die hen kunnen helpen tijdens de overgang naar het hoger onderwijs. Deze doelgroep weet vaak niet hoe ze tot nuttige informatie kunnen komen en waar ze voor sociale support terecht kunnen (Bustillos et al., 2022).

Begeleidings- en ondersteuningsprogramma's

Uit onderzoek van Hail & Kearney (2023) is gebleken dat het noodzakelijk is om de problemen en uitdagingen waar jongeren met een jeugdzorgachtergrond in het hoger onderwijs tegenaan lopen, aan te pakken. Met behulp van begeleidings- en ondersteuningsprogramma's kunnen onderwijssystemen ontwikkeld worden om hen te helpen obstakels te overwinnen en hen te ondersteunen tijdens de overgang naar het hoger onderwijs.

Mentorprogramma's en coaching

Uit onderzoek van Horn (2021) blijkt dat het ondersteunen van studenten met een jeugdzorgachtergrond door middel van mentorprogramma's effectief is gebleken. Met behulp van deze programma's kunnen studenten contact leggen met de faculteit, docenten of andere (oudere) studenten die hen kunnen helpen, ondersteunen en aanmoedigen (Lane, 2017). Ellis et al. (2020) voegen hieraan toe dat studenten vaak worden gekoppeld aan ervaren mentoren die hen kunnen begeleiden. Volgens de studies van Horn (2021) en Hail & Kearney (2023) kan er in combinatie met peer-ondersteuning een gevoel van verbondenheid, aanmoediging en begrip ontstaan tussen de studenten onderling en met de campusgemeenschap.

Een programma die zich richt op zowel de academische, als de sociale en emotionele ondersteuning, is het 'Campus Support Program' (CSP) (Bustillos et al., 2022). Hetzelfde onderzoek stelt dat deze programma's specifieke ondersteuning kunnen bieden aan de unieke uitdagingen van de jongeren met een jeugdzorgachtergrond, in de vorm van onder andere mentorship, counseling en tutoring. De counseling bestaat onder andere uit het toegang bieden tot academische advisering, loopbaanbegeleiding, het helpen plannen van hun studie en het verkennen van toekomstige carrièremogelijkheden (Bustillos et al., 2022). Naast deze vormen van ondersteuning, bieden Campus Support Programs ook financiële en psychologische ondersteuning volgens het onderzoek van Dumais et al. (2018). Deze vormen van ondersteuning worden later uitgebreid besproken. Een belangrijk aspect dat het onderzoek van Dumais et al. (2018) toevoegt aan de bestaande kennis is de gemeenschapsvorming die kan ontstaan als studenten deelnemen aan dit programma. De studenten kunnen een netwerk opbouwen van medestudenten die ze leren kennen via dit programma en de begeleiders die betrokken zijn. Zij kunnen hun unieke ervaringen delen en uitdagingen beter begrijpen, om hen vervolgens aan te moedigen te groeien in de academische omgeving. De studies van Dumais et al. (2018) en Geiger et al. (2017) stellen dat dit programma bekeken kan worden vanuit een holistische benadering. Beide onderzoeken concluderen dat het aanbieden van het CSP de sterke punten van de studenten benadruken en hen helpen bij het ontwikkelen van veerkracht en zelfvertrouwen. Vanuit deze benadering worden de studenten als geheel bekeken en wordt er naar hun academische en persoonlijke behoeften geluisterd (Geiger et al., 2017).

Een andere vorm van ondersteuning passend bij deze vorm van ondersteuning, zijn de 'College Succes Coaches'. Dit zijn coaches/professionals die langdurig ondersteuning bieden

aan studenten met een jeugdzorgachtergrond (Dumais et al., 2018). Zij helpen hen bij het oplossen van problemen en zij stellen zich op als vertrouwenspersoon. Studenten kunnen bij hen terecht indien ze hulp nodig hebben. Er zijn enkele belangrijke aspecten die in het onderzoek van Dumais et al. (2018) beschreven worden. Zo moet er ten eerste sprake zijn van een langdurige ondersteuning (1), gedurende hun hele academische traject. De coaches dienen beschikbaar te zijn om hen te helpen en te begeleiden bij het behalen van hun doelen. Ook moeten de coaches beschikken over probleemoplossend vermogen (2), in de vorm van het aanbieden van strategieën en ondersteuning. Dit komt van pas bij het aanpakken van eventuele obstakels die ze tegenkomen tijdens de transitie naar het hoger onderwijs. Er moet daarnaast sprake zijn van een vertrouwensrelatie (3). Coaches dienen een veilige ruimte te creëren zodat studenten het gevoel hebben openlijk te kunnen praten over hun zorgen, angsten en behoeften. Coaches dienen begeleiding te bieden bij het zoeken van hulp (4) waarbij ze studenten ook aanmoedigen. Tenslotte wordt er in het artikel van Dumais et al. (2018) gesproken over empowerment en aanmoediging (5) waarbij coaches studenten stimuleren om hun volledig potentieel te bereiken en zelfvertrouwen te ontwikkelen. Het onderzoek van Dumais et al. (2018) sluit aan op het onderzoek van Bustillos et al. (2022), waaruit geconcludeerd wordt dat de coaches ook taken kunnen vervullen met betrekking tot de counselingsdiensten.

Door deze vorm van begeleiding en de besproken ondersteuningsprogramma's kunnen universiteiten studenten met een jeugdzorgachtergrond helpen, ondersteunen en aanmoedigen tijdens de transitie naar het hoger onderwijs. Door studenten te koppelen aan mentoren en coaches en hen counselingsdiensten aan te bieden, kan er een gevoel van verbondenheid en betrokkenheid ontstaan.

Aanpassingsprogramma's en voorbereidingscursussen

Voordat studenten met een achtergrond in de jeugdzorg beginnen aan het hoger onderwijs, is het van belang hen hierop voor te bereiden (Miller et al., 2019). Horn (2021) benadrukt in zijn onderzoek dat dit kan in de vorm van het aanbieden van academische voorbereidingsprogramma's, om eventuele hiaten in het leren, als gevolg van verstoringen in het onderwijs, te dichten. Het onderzoek van Hail & Kearney (2023) voegt hieraan toe dat er zogeheten 'transition programs' zijn die studenten helpen te oriënteren en begeleiden tijdens de transitie naar het hoger onderwijs. Deze programma's zijn speciaal ontwikkeld voor studenten met een jeugdzorgachtergrond, om hen te ondersteunen bij het aanpassen aan zowel de academische als sociale eisen van het hoger onderwijs (Hail & Kearney, 2023). Naast deze

transition programs, heb je ook andere vormen van voorbereidende programma's die aan deze studenten aangeboden worden. Zo zijn er zomerbrugprogramma's of vroegstartprogramma's zoals het 'Success Early-Start Program' (Geiger et al., 2017). Dit programma ondersteunt studenten tijdens de overgang naar het hoger onderwijs door hen te voorzien van de nodige kennis, vaardigheden en sociale ondersteuning (Geiger et al., 2017). Hetzelfde onderzoek stelt dat het bij dit programma van belang is dat studenten reflecteren op hun interne en externe krachten, waarbij ze zich focussen op de beschermende factoren die hen in het verleden hebben geholpen. Geiger et al. (2017) voegen hieraan toe dat naast de nadruk op de persoonlijke groei, dit programma ook workshops en trainingen over financiële geletterdheid en academische vaardigheden omvat. Studenten leren bijvoorbeeld hun rekeningen te betalen, beurzen aan te vragen en studentwerkgelegenheid te vinden op de campus.

Een voorbeeld van een ander voorbereidingsprogramma is het 'Pre-College Supports programma uit het onderzoek van Miller et al. (2019). In hetzelfde onderzoek wordt gesteld dat 'Pre-College Supports' ondersteuning bieden aan studenten met een jeugdzorgachtergrond, ook om eventuele educatieve achterstanden te verminderen. Dit gebeurt in de vorm van academische voorbereiding, loopbaanbegeleiding, financiële voorbereiding en sociale en emotionele ondersteuning (Miller et al., 2019). Dit programma lijkt in veel opzichten op het Success Early-Start Program van Geiger et al. (2017), alleen is dit programma meer gericht op de ondersteuning vóór de daadwerkelijke inschrijving in het hoger onderwijs.

Voor deze vorm van ondersteuning is het van belang dat universiteiten studenten met behulp van deze 'transition programs' voorbereiden en begeleiden tijdens de transitie naar het hoger onderwijs, om eventuele hiaten in het leren te dichten.

Financiële ondersteuning en huisvesting

Studenten met een jeugdzorgachtergrond ervaren vaak financiële beperkingen tijdens de transitie naar het hoger onderwijs (Hail & Kearney, 2023). Om hen te kunnen ondersteunen is het van belang dat het hoger onderwijs zich hiervoor inzet. Op die manier kan namelijk de financiële last van het hoger onderwijs verlicht worden (Horn, 2021). Volgens de studie van Miller et al. (2019) kan hierbij gedacht worden aan financiële ondersteuning in de vorm van het verstrekken van gerichte beurzen. Lenz-Rashid (2018) stelt dat er specifieke beursprogramma's zijn die hoger onderwijsinstellingen opzetten om de studenten financiële steun te bieden voor collegegeld, boeken en huisvesting. Ook zijn er externe beursmogelijkheden, deze worden aangeboden door non-profitorganisaties, stichtingen en

overheidsinstanties (Ellis et al., 2020). Hetzelfde onderzoek stelt dat hoger onderwijsinstellingen studenten kunnen helpen bij het identificeren en aanvragen van de financiële hulpbronnen (studiebeurzen, studieleningen en subsidies). Bustillos et al. (2022) voegen hieraan toe dat naast het verstrekken van beurzen, er ook financiële hulp geboden kan worden in de vorm van subsidies en noodfondsen. Volgens de studies van Bustillos et al. (2022) en Hail & Kearney (2023) kunnen studenten een beroep doen op deze noodfondsen als er sprake is van onverwachte financiële noodsituaties, zoals medische noodgevallen, huisvestingsproblemen en verlies van inkomen. Ook zijn er noodleningen die kunnen worden verstrekt door de financiële hulpafdeling van de onderwijsinstelling zelf, of door externe financiële instanties.

Uit het onderzoek van Ellis et al. (2020) wordt duidelijk dat het ook belangrijk is om studenten informatie te verstrekken met betrekking tot toegang tot financiële hulpbronnen. Vaak zijn zij niet op de hoogte van de financiële hulpmiddelen die universiteiten hen kunnen bieden (Ellis et al., 2020). Dumais et al. (2018) geven hierbij een voorbeeld, zij stellen dat educatie- en trainingsvouchers (ETVs) financiële ondersteuning kunnen bieden aan deze studenten door hen makkelijker toegang te verlenen tot financiële hulpmiddelen. Deze vouchers kunnen bijvoorbeeld worden gebruikt voor collegegeld, boeken en levensonderhoudskosten (Dumais et al., 2018). Volgens hetzelfde onderzoek is het doel van ETVs om toegang tot het onderwijs te vergemakkelijken voor de mensen die niet in staat zijn om zelf de kosten van het onderwijs te dragen.

De financiële ondersteuning is een vorm van ondersteuning die door veel universiteiten in het begeleidingsprogramma is opgenomen. Dit vanwege het verminderen van de financiële stress, het verlichten van de financiële last en het betaalbaarder maken van colleges (Lenz-Rashid, 2018).

Psychosociale ondersteuning en welzijnsdiensten

Uit onderzoek van Horn (2021) is gebleken dat het van belang is om studenten met een jeugdzorgachtergrond makkelijk toegang te bieden tot mentale gezondheid services. Uit hetzelfde onderzoek wordt beschreven dat hierbij gedacht kan worden aan het bieden van counseling, therapieën en support groepen. Counseling is een vorm van hulpverlening die gericht is op het inzichtelijk maken van problemen om deze vervolgens op te kunnen lossen (Lane, 2017). Bustillos et al. (2022) voegen hieraan toe dat deze vorm van hulp nodig kan zijn om inzicht te krijgen in de emotionele en psychologische behoeftes van de jongeren met een achtergrond in de jeugdzorg. Tijdens deze gesprekken wordt er gekeken naar hoe bepaalde

problemen zijn ontstaan, voorbeelden hierbij zijn trauma's of andere negatieve ervaringen uit het verleden, om hier vervolgens coping-vaardigheden voor te ontwikkelen (Lane, 2017). Getrainde counselors, psychologen of therapeuten verlenen vaak deze diensten, Bustillos et al. (2022) stellen dat dit verschillende vormen aan kan nemen. Zo is er individuele counseling (1) waarbij studenten vertrouwelijk kunnen praten over hun persoonlijke problemen. Er is groeps counseling (2) waarin studenten met elkaar kunnen praten over ervaringen en uitdagingen, dit biedt een gevoel van gemeenschap en begrip. Deze counselingdiensten bieden ook een crisisinterventie (3) in geval van noodsituaties. Voorbeelden van deze noodsituaties zijn suïcidale gedachten, ernstige angst en trauma. De counselingdiensten bieden naast emotionele ondersteuning ook psycho-educatie aan (4), waarbij studenten stressmanagementtechnieken, zelfzorgstrategieën en communicatievaardigheden aangeleerd krijgen die hen helpen om te gaan met uitdagingen. Ten slotte kunnen counselors indien nodig studenten doorverwijzen (5) naar gespecialiseerde diensten voor verdere evaluatie of behandeling, zoals psychiatrische zorg, medische hulp of verslavingsbehandeling. Door deze counselingdiensten aan te bieden, kan het hoger onderwijs een veilige en ondersteunende omgeving creëren (Hail & Kearney, 2023). Het doel van deze diensten is om studenten te helpen bij het ontwikkelen van veerkracht en zelfbewustzijn, iets wat erg van belang is bij het leren omgaan met hun negatieve ervaringen en trauma's uit het verleden (Bustillos et al., 2022).

Psychosociale ondersteuning is een vorm van ondersteuning die de afgelopen jaren vaker wordt opgenomen in begeleidingsprogramma's van universiteiten (Lenz-Rashid, 2028). De focus op dit aspect van de ondersteuning is groter geworden vanwege toenemende kennis omtrent de unieke psychosociale uitdagingen waar studenten met een jeugdzorgachtergrond mee kampen (Bustillos et al., 2022; Medlin & Jaeger, 2021).

Toegang tot bronnen en informatie

Om de toegang tot bronnen en informatie te verbeteren, zijn er een aantal maatregelen die het hoger onderwijs kan nemen (Hail & Kearney, 2023). Volgens hetzelfde onderzoek is het van belang informatie te centraliseren, waar studenten terecht kunnen, zowel online als offline. Hail & Kearney (2023) bespreken in hun onderzoek de 'online portals' die universiteiten kunnen creëren waarbij studenten gemakkelijk toegang hebben tot informatie, bronnen en ondersteuningsdiensten die zijn afgestemd op hun behoeftes. De studies van Bustillos et al. (2022) en Hail & Kearney (2023) bespreken de mogelijkheden voor universiteiten om offline informatie te verstrekken. Universiteiten kunnen namelijk

workshops en trainingen organiseren. In hun onderzoeken stellen ze dat tijdens deze workshops een aantal onderwerpen besproken worden. Voorbeelden hierbij zijn: studievaardigheden, financiële planning, zelfzorg en academisch schrijven. Geiger et al. (2017) voegen hieraan toe dat het ook belangrijk is om studenten te informeren over de toegang tot academische ondersteuningsdiensten, hierbij kan gedacht worden aan bibliotheken, schrijfcentra en wiskundelabs.

Medlin en Jaeger (2021) bespreken in hun onderzoek de 'outreach-programma's' die gericht zijn op het proactief bereiken en ondersteunen van studenten. Deze programma's werven studenten met een jeugdzorgachtergrond door middel van gerichte communicatie en informatiespreiding. Een belangrijk aspect van deze programma's is het bewustmaken van studenten over de beschikbare mogelijkheden, zoals inschrijvingsprocedures voor beurzen en andere vormen van financiële steun. Bovendien ondersteunen zij studenten bij het invullen van formulieren, waar zij vaak weinig ervaring mee hebben (Medlin & Jaeger, 2021). Dit sluit aan bij de bevindingen van Ellis et al. (2020) waarin zij benadrukken dat gerichte communicatie en mentorschap het gebrek aan informatie en toegang tot ondersteunende diensten kunnen opvullen.

Conclusie

Studenten met een jeugdzorgachtergrond zijn vaak ondervertegenwoordigd in het hoger onderwijs in vergelijking tot studenten zonder een achtergrond in de jeugdzorg (Miller et al., 2019). Om deze ondervertegenwoordiging aan te pakken en de ondersteuning tijdens de transitie naar het hoger onderwijs voor deze jongeren te verbeteren, worden er in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk onderzoeken gedaan naar begeleiding- en ondersteuningsprogramma's. In deze scoping review wordt dit besproken aan de hand van de volgende onderzoeksvraag: "Welke vormen van begeleiding en ondersteuning kunnen universiteiten bieden aan studenten met ervaring in de jeugdzorg, om hun overgang naar het hoger onderwijs te vergemakkelijken?"

Voor het beschrijven van de vormen van begeleiding en ondersteuning die het hoger onderwijs kan bieden voor deze studenten, is er eerst onderzoek gedaan naar de problemen en uitdagingen die studenten kunnen ervaren tijdens de transitie naar het hoger onderwijs. Zo ervaren de studenten uitdagingen op het gebied van mentale gezondheid (1), is er vaak sprake van financiële instabiliteit (2), ervaren studenten een gebrek aan (familiaire) support (3) en ervaren deze jongeren een beperkte toegang tot informatie en support services (4),

Voor het structureren van de vormen van begeleiding en ondersteuning die het hoger onderwijs zou kunnen bieden, is de beschrijving opgedeeld in zes categorieën. De gevonden interventies zijn hier ook in onderverdeeld. Eerste zijn de mentorprogramma's en de vormen van coaching (1) besproken. Via deze vorm van begeleiding kunnen studenten contact leggen met de faculteit, docenten of andere studenten die hen kunnen helpen en aanmoedigen (Lane, 2017). Onder deze vorm van ondersteuning zijn twee programma's besproken, het 'Campus Support Program' (CSP) en de 'College Succes Coaches'. Het CSP biedt specifieke ondersteuning in de vorm van o.a. mentorship, counseling en tutoring (Bustillos et al., 2022). Ook bieden deze programma's financiële en psychologische ondersteuning (Dumais et al., 2018). De College Succes Coaches zijn coaches die langdurig ondersteuning bieden aan studenten en zich opstellen als vertrouwenspersoon (Dumais et al., 2018). Door studenten te koppelen aan mentoren en coaches kunnen zij studenten aanmoedigen en toegang geven tot informatie. Ook zijn er aanpassingsprogramma's en voorbereidingscursussen (2) die de overgang naar het hoger onderwijs makkelijker zouden moeten maken. Hierbij zijn de 'Succes Early-Start Program' van Geiger et al. (2017) en het voorbereidingsprogramma 'Pre-College Supports' programma van Miller et al. (2019) besproken. Beide programma's richten zich op de ondersteuning tijdens de transitie naar het hoger onderwijs, in de vorm van academische en financiële voorbereiding. Ten derde is er in dit onderzoek ingegaan op de financiële ondersteuning en huisvesting (3). Zo kunnen universiteiten volgens het onderzoek van Miller et al. (2019) zich richten op het opzetten van specifieke beursprogramma's die studenten financiële steun kan bieden voor collegegeld, boeken en huisvesting. De educatie en trainingsvouchers (ETVs) uit het onderzoek van Dumais et al. (2023) geven makkelijker toegang tot deze financiële hulpmiddelen. Deze vorm van ondersteuning kan studenten helpen financiële last weg te nemen en daarmee financieel stabiel te worden. Uit het onderzoek van Horn (2021) is gebleken dat het van belang is studenten makkelijk toegang te bieden tot psychosociale ondersteuning en welzijnsdiensten (4). Voorbeelden hierbij zijn therapieën en counselingdiensten. Lenz-Rashid (2018) voegt hieraan toe dat het bieden van emotionele steun essentieel is voor het verbeteren van de mentale gezondheid, een gebied waar deze studenten vaak uitdagingen op ervaren. Tenslotte is er besproken wat het hoger onderwijs kan doen met betrekking tot het verbeteren van de toegang tot relevante informatie en bronnen (5). Hierbij zijn de 'outreach-programma's' beschreven uit het onderzoek van Medlin & Jaeger (2021). Zij stellen dat doormiddel van gerichte communicatie en informatiespreiding de studenten met een jeugdzorgachtergrond ondersteund worden tijdens de transitie naar het hoger onderwijs.

Uit de resultaten blijkt dat het belang voor begeleiding en ondersteuning voor studenten met een jeugdzorgachtergrond, groot is. Daarbij kan er geconcludeerd worden dat het hoger onderwijs zich moet focussen op de volgende vormen van begeleiding: mentorprogramma's en coaching (1), aanpassingsprogramma's en voorbereidingscursussen (2), financiële ondersteuning en huisvesting (3), psychosociale ondersteuning en welzijnsdiensten (4) en toegang tot bronnen en informatie (5).

Discussie

Het groeiende aantal onderzoeken naar begeleidingsprogramma's voor studenten met een jeugdzorgachtergrond bevestigt het belang van de ondersteuning die het hoger onderwijs aan hen kan bieden (Horn, 2021). De studies van Miller et al. (2019) en Lane (2017) stellen dat de vormen van begeleiding aangepast moeten worden op de unieke en complexe uitdagingen van deze studenten. De meeste universiteiten bieden ondersteuning en begeleiding aan in de vorm van mentorprogramma's en financiële hulp. Hierbij worden studenten gekoppeld aan mentoren die hen begeleiden en aanmoedigen (Lane, 2017) en wordt de financiële hulp geboden in de vorm van beurzen, subsidies en noodfondsen (Bustillos et al., 2022). De laatste jaren is er een toename aan interventies die zich ook richten op het psychosociale aspect van de ondersteuning, in de vorm van onder andere peer support programma's en mentale gezondheidsdiensten (Pointon-Haas et al., 2023). Hetzelfde onderzoek benadrukt het belang van deze ondersteuning vanwege de unieke psychosociale uitdagingen waar studenten met een jeugdzorgachtergrond mee kampen.

Uit de resultaatanalyse kan er geconcludeerd worden dat de mentorprogramma's, financiële hulp en psychosociale ondersteuning het vaakst besproken worden in de artikelen. De toegang tot hulpbronnen en informatie worden het minst vaak genoemd; enkel in drie van de tien artikelen. Ook de aanpassingsprogramma's en voorbereidingscursussen worden relatief weinig besproken; in vijf van de tien artikelen. Dit is in contrast met het artikel van Hail & Kearney (2023), dit onderzoek bespreekt het belang van alle vijf de vormen van begeleiding. Uit de gegevens van de resultaatanalyse blijkt dus dat relatief veel onderzoeken zich focussen op enkele vormen van ondersteuning en een ander perspectief hebben. Deze scoping review benadrukt echter ook het belang van de toegang tot informatie en hulpbronnen en de voorbereidingsprogramma's. Dit sluit aan op het onderzoek van Geiger et al. (2017) die beschrijft dat deze vormen van ondersteuning studenten goed kunnen voorbereiden en op weg kunnen helpen tijdens de transitie naar het hoger onderwijs. Uit deze scoping review ontstaat

het advies voor universiteiten om een holistische ondersteuning te bieden aan studenten met een jeugdzorgachtergrond. Financiële en academische hulp zijn hierbij van cruciaal belang, maar het is daarnaast ook belangrijk dat het hoger onderwijs de nadruk legt op het opbouwen van veerkracht, emotionele regulatie en het gevoel van verbondenheid binnen de universitaire gemeenschap (Pointon-Haas et al., 2023).

De maatregelen en programma's die worden ontworpen, moeten volgens de theorie van Amartya Sen rekening houden met de behoeftes en de universele capaciteiten van de studenten (Harrison et al., 2023). Deze theorie richt zich vooral op individuele ontwikkeling, het ontwikkelen van hun capaciteiten en het vergroten van hun keuzemogelijkheden (Walker & Unterhalter 2007). Het onderzoek van Hail & Kearney (2023) bevestigt deze theorie. Zij stellen dat het van belang is dat de ondersteuning die wordt geboden aan de studenten vanuit een krachtgerichte benadering bekeken moet worden. De focus moet op het identificeren en benutten van de sterke punten liggen, waarbij veerkracht erg belangrijk is (Hail & Kearney, 2023).

Zoals eerder genoemd en ook volgens het onderzoek van Walker & Unterhalter (2006) blijkt, richten veel begeleidingsprogramma's zich op de financiële en academische behoeften van de studenten. Door deze vormen van ondersteuning worden de mogelijkheden en kansen van studenten met een jeugdzorgachtergrond wel vergroot, alleen focussen ze zich niet of te weinig op het ontwikkelen van hun capaciteiten en de behoeftes van deze studenten. Uit de resultaatanalyse blijkt dat het hoger onderwijs veelal de financiële uitdagingen wil aanpakken, daarnaast focust ze zich op het aanstellen van mentoren voor deze studenten. Maar uit dit onderzoek blijkt dat het ontwikkelen van vormen van begeleiding en ondersteuning vanuit het oogpunt van de studenten en met de theorie van Amartya Sen in achtneming, nog aandacht vereist. Het onderzoek van Geiger et al. (2017) benadrukt ook dat er niet alleen gefocust moet worden op academische voorbereiding, maar ook op emotionele intelligentie en het erkennen van veerkracht. Waarbij het dus belangrijk is dat er tegemoet gekomen wordt aan de behoeftes en universele capaciteiten van de studenten met een jeugdzorgachtergrond (Harrison et al., 2023). Het is echter wel belangrijk te onthouden dat het vertalen van de capabilities approach naar concreet beleid, duur en middelen-intensief kan zijn. Per individu wordt er namelijk toegang verleend tot een breed scala aan middelen en mogelijkheden. Het advies hierbij is om de focus te leggen op een kleinere set van cruciale capabilities die de grootste impact hebben op het welzijn van de studenten. Om kosten te besparen is het daarnaast verstandig gebruik te maken van digitale hulpmiddelen, dit sluit aan bij het onderzoek van Hail & Kearney (2023).

Hierin wordt het belang van online platformen besproken, met betrekking tot informatie en de toegang tot ondersteuningsdiensten.

Dit onderzoek ondersteunt de bevindingen van het ecologisch systeemmodel van Bronfenbrenner. Uit de analyse is gebleken dat de vijf besproken thema's in vrijwel alle artikelen naar voren komen. Deze thema's laten het belang zien van de invloed vanuit de omgeving, de school en de interacties binnen het microsysteem (zoals familie en school). Een effectieve vorm van ondersteuning verlangt rekening te houden met deze interacties en systemen om zo de verschillende invloeden op de levensloop van studenten te begrijpen (Akbayrak & Douglas, 2021). Universiteiten kunnen hier rekening mee houden en hun ondersteuningsprogramma's aanpassen door inzet van voorbereidingsprogramma's voor studenten. Vaak zijn studenten met een jeugdzorgachtergrond namelijk niet goed voorbereid op het studeren aan het hoger onderwijs omdat ze een gebrek aan sociale en familiale support ervaren hebben (Marvell & Child, 2022). Hetzelfde onderzoek stelt dat ouders hen mogelijk geen traditionele familieondersteuning gegeven hebben en het gebrek aan familiale support kan leiden tot het ontbreken van een vertrouwd netwerk waarbij ze terecht kunnen voor vragen en informatie. Volgens het ecologisch systeemmodel van Bronfenbrenner is het dus van belang de tekorten binnen dit systeem op te vullen in de vorm van passende ondersteuning voor deze studenten.

Limitatie van het onderzoek

Opvallend is dat er in de meeste onderzoeken voornamelijk gesproken wordt over positieve resultaten van ondersteunings- en begeleidingsprogramma's. Eventuele negatieve aspecten worden niet benoemd en blijven daarmee onderbelicht. Dit zou kunnen duiden op een publicatiebias, waarbij positieve resultaten vaker worden gepubliceerd dan negatieve. Er wordt vooral gesproken over aspecten in ondersteuningsvormen die wel werken, maar het is ook erg nuttig om te weten welke aspecten juist niet werken. Voor verder onderzoek is dan duidelijk welke aspecten niet mee genomen hoeven te worden in een ondersteunings- of begeleidingsprogramma.

De doelgroep, jongeren met een jeugdzorgachtergrond, is een heterogene groep. Deze jongeren hebben ieder een unieke levensloop gehad. Zij zijn uit huis geplaatst waarbij ze vaak met verschillende vormen van plaatsingen te maken hebben gehad (Ellis & Johnston, 2022). Omdat de levenslopen van deze jongeren zo divers zijn, is het niet haalbaar om één universele interventie te ontwikkelen die de achterstanden en uitdagingen van al deze jongeren kunnen aanpakken. De programma's die zijn besproken geven dus geen garantie voor een effectieve

ondersteuning voor elke student. Het is daarom van belang per individu een passende interventie te bepalen.

Tenslotte is het belangrijk te noemen dat de betrouwbaarheid en validiteit van deze scoping review niet sterk is. Dit komt omdat er niet op een systematische manier kennis in kaart is gebracht, een scoping review fungeert als een verkenning, om eventuele kennisleemtes te identificeren en om de omvang van het onderzoek in kaart te brengen. Een systematische literatuurstudie is meer geschikt voor het trekken van betrouwbare conclusies.

Aanbevelingen voor onderzoek en praktijk

In Nederland ontbreekt veel onderzoek naar de begeleidings- en ondersteuningsvormen die het hoger onderwijs aan studenten met een jeugdzorgachtergrond kan bieden. Een mogelijke aanbeveling voor vervolgonderzoek is dan ook om de uitdagingen en problemen die deze jongeren kunnen ervaren tijdens de transitie naar het hoger onderwijs, te onderzoeken. Vervolgens is het van belang dat het hoger onderwijs zich hierop focust en passende maatregelen treft voor deze doelgroep. Om beter te begrijpen waar ze uitdagingen mee ervaren, is het nuttig interviews af te nemen bij deze jongeren en goed te observeren. Deze scoping review kan inzicht bieden in de ervaringen en ondersteuningsbehoeften van deze jongeren. Dit kan zich dan een basis vormen voor het ontwikkelen van gerichte maatregelen om de ondersteuning tijdens de transitie naar het hoger onderwijs te vergemakkelijken. Met een longitudinaal onderzoek kunnen vervolgens de langetermijneffecten gemeten worden en worden ontwikkelingspatronen zichtbaar. Een longitudinaal onderzoek evalueert de duurzaamheid van de voordelen van de programma's, waarbij de focus in het vervolg kan liggen op het effect van de programma's op het academische succes en persoonlijke ontwikkeling van de studenten.

Voor de praktijk is het van belang dat er rekening wordt gehouden met de unieke situaties van de studenten met een jeugdzorgachtergrond. Ze hebben dan wel allen te maken gehad met jeugdzorginstellingen en -diensten, maar hebben ieder een unieke levensloop met eigen uitdagingen die ze ervaren. De aanbeveling voor het hoger onderwijs is om elke situatie dan ook individueel te beoordelen en te benaderen. Waarbij het ook belangrijk is om een veilige omgeving voor deze jongeren te creëren, het belang van het openlijk bespreken van hun jeugdzorgachtergrond wordt hierbij benadrukt. Dit kan bevorderlijk zijn voor het aanvragen van hulp, wat erg van belang is voor de juiste ondersteuning.

Literatuurlijst

- Akbayrak, K., & Douglas, G. (2021). Examining specialist teachers' conceptualisations of their roles in supporting learners with vision impairment: a comparative analysis of Turkey and England using Bronfenbrenner's ecological systems theory. *European Journal Of Special Needs Education*, 37(6), 979–993.
<https://doi.org/10.1080/08856257.2021.1989129>
- Bustillos, S., Norton, C. L., & Tamplin, E. (2022). Foster Care Liaisons in Higher Education: A Conceptual Framework for Supporting Post-secondary Success Among College Students with Experience in Foster Care. *Child & Adolescent Social Work Journal*, 40(2), 177–191. <https://doi.org/10.1007/s10560-022-00903-y>
- Collins, C. M., Salazar, A. M., Hoffman-Cooper, A., Johnson, R. M., Schmidt, L. C., Tiller, L., & Young, S. (2023). Mixed Methods Evaluation of Two Georgia College Campus Support Programs for Students with Experience in Foster Care. *Child And Adolescent Social Work Journal*. <https://doi.org/10.1007/s10560-023-00941-0>
- Dumais, S. A., Lehman College, Spence, N. J., & Lehman College. (2018). 'Th ere's Just a Certain Armor that You Have to Put On': Navigating College as a Youth with Foster Care Experience. In *Child Welfare* (pp. 135–138).
- Ellis, T., Jacksonville State University, Register, H. E., Embrace Alabama Kids, Binion, S., University of Alabama, & Alberda, K. W. (2020). Fostering Success in Higher Education: An Evaluation of a Holistic Model to Bridge Gaps for Foster Care Alumni and Youth who have been Displaced. In *Child Welfare* (Vol. 99, Nummer 6, pp. 2–4).
- Ellis, K., & Johnston, C. (2022). Resilience, higher education and widening participation: generating change for care experienced students. *Higher Education*, 87(1), 1–16.
<https://doi.org/10.1007/s10734-022-00985-8>
- Geiger, J. M., Cheung, J. R., Hanrahan, J. E., Lietz, C. A., & Carpenter, B. M. (2017). Increasing Competency, Self-Confidence, and Connectedness Among Foster Care Alumni Entering a 4-Year University: Findings from an Early-Start Program. *Journal Of Social Service Research*, 43(5), 566–579.
<https://doi.org/10.1080/01488376.2017.1342307>
- Hail, T. M., & Kearney, K. S. (2023). Completing College after Foster Care: A Retrospective Lens. *International Journal On Social And Education Sciences*, 5–5(3), 571–604.
<https://doi.org/10.46328/ijonses.558>
- Harrison, N. K., Baker, Z., Ellis, K., & Stevenson, J. (2023). A praxis-based perspective on supporting care-experienced students to thrive in higher education using the

- capabilities approach. *European Journal Of Higher Education*, 1–20.
<https://doi.org/10.1080/21568235.2023.2247191>
- Horn, J. P. (2021). ‘That Piece of Paper is Your Golden Ticket’: How Stigma and Connection Influence College Persistence among Students who are Care Leavers. In *Child Welfare: Vol. Vol. 97, No. 6*.
- Jackson, S., & Cameron, C. (2012). Leaving care: Looking ahead and aiming higher. *Children and Youth Services Review*, 34(6), 1107–1114.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.01.041>
- Jones, S. E., & Varga, M. D. (2021). Students Who Experienced Foster Care are on Campus: Are Colleges Ready? *Georgia Journal of College Student Affairs*, 37(2).
<https://doi.org/10.20429/gcpa.2021.370202>
- Lane, T. Y. (2017). Tribulations and achievements: The lived experiences of African American college students formerly in foster care. *Journal Of Human Behavior in The Social Environment*, 27(3), 141–150. <https://doi.org/10.1080/10911359.2016.1262805>
- Lenz-Rashid, S. (2018). An urban university campus support program for students from foster care: Services and outcomes. *Children And Youth Services Review*, 94, 180–185.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.09.033>
- Lietz, C. A., & Cheung, J. R. (2022). Meeting the Mental Health Needs of College Students with a Background in Foster Care. *Child And Adolescent Social Work Journal*, 40(2), 193–206. <https://doi.org/10.1007/s10560-022-00905-w>
- Mannay, D., Evans, R., Staples, E., Hallett, S., Roberts, L., Rees, A., & Andrews, D. (2017). The consequences of being labelled ‘looked-after’: Exploring the educational experiences of looked-after children and young people in Wales. *British Educational Research Journal*, 43(4), 683–699. <https://doi.org/10.1002/berj.3283>
- Marvell, R., & Child, S. (2022). ‘I have some trauma responses, but it’s not my identity’: furthering social justice for care experienced and estranged university students. *International Studies in Sociology Of Education*, 32(1), 96–117.
<https://doi.org/10.1080/09620214.2022.2145335>
- McNamara, P. (2019). Passports out of poverty: Raising access to higher education for care leavers in Australia. *Children and Youth Services Review*, 97, 85-93.
- Medlin, A., & Jaeger, A. (2021). Foster Kids Capital. *Journal Of College Student Development*, 62(2), 154–168. <https://doi.org/10.1353/csd.2021.0014>
- Miller, J. J., Benner, K., Donohue-Dioh, J., & Segress, M. (2019). Supporting collegiate foster youth and alumni: A mixed-method planning approach for higher education.

- Evaluation And Program Planning*, 72, 67–76.
<https://doi.org/10.1016/j.evalprogplan.2018.10.005>
- Miranda, A., & Rodriguez, M. C. (2023). Are bullying experiences and developmental assets associated with education outcomes for youth in foster care? *Children And Youth Services Review*, 155, 107160. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2023.107160>
- Morton, B. M. (2017). Growing up fast: Implications for foster youth when independence and early adulthood collide. *Children and Youth Services Review*, 82, 156-161.
<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2017.09.028>
- Okpych, N. J., Park, S., Sayed, S. M. E., & Courtney, M. E. (2020). The roles of Campus-Support Programs (CSPs) and Education and Training Vouchers (ETVs) on college persistence for youth with foster care histories. *Children And Youth Services Review*, 111, 104891. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2020.104891>
- Pecora, P. J. (2012). Maximizing educational achievement of youth in foster care and alumni: Factors associated with success. *Children and Youth Services Review*, 34(6), 1121-1129. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2012.01.044>
- Pointon-Haas, J., Waqar, L., Upsher, R., Foster, J., Byrom, N., & Oates, J. (2023). A systematic review of peer support interventions for student mental health and well-being in higher education. *BJPsych Open*, 10(1). <https://doi.org/10.1192/bjo.2023.603>
- Report on the feasibility of having a point of contact at each public institution of higher education for students who have been involved in the foster care system. (2022). In *ERIC*. State council of higher education for Virginia. Geraadpleegd op 16 februari 2024, van <https://files-eric-ed-gov.proxy-ub.rug.nl/fulltext/ED627926.pdf>
- Salazar, A. M. (2016). Postsecondary Strengths, Challenges, and Supports Experienced by Foster Care Alumni College Graduates. *Journal of College Student Development*, 57(3), 263-279. <https://doi.org/10.1353/csd.2016.0029>
- Samarah, E. M. S., Schelbe, L., & Jackson, L. R. (2023). A photovoice study of college students who have experienced foster care, relative care, and/or homelessness. *Children And Youth Services Review*, 151, 107042.
<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2023.107042>
- Walker, M., & Unterhalter, E. (2007). The Capability Approach: Its Potential for Work in Education. In *Palgrave Macmillan US eBooks* (pp. 1–18).
https://doi.org/10.1057/9780230604810_1

Zaatari, W. E., & Maalouf, I. (2022). How the Bronfenbrenner Bio-ecological System Theory Explains the Development of Students' Sense of Belonging to School? *SAGE Open*, 12(4), 215824402211340. <https://doi.org/10.1177/21582440221134089>